

Sygn. akt III KK 418/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie K. K.

skazanego z art. 177 § 2 k.k. i art. 244 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 kwietnia 2017 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich - na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 27 stycznia 2016 r., sygn. akt II Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 31 sierpnia 2015 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy
pierwszoinstancyjny wyrok w odniesieniu do zadośćuczynienia
na rzecz K. R. i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi
Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z 31 sierpnia 2015 r., skazał K. K. za popełnienie w dniu 30 listopada 2013 r. dwóch przestępstw, to jest za spowodowanie wypadku drogowego, którego następstwem była śmierć Józefa Roszkowskiego (art. 177 § 2 k.k.), i za niezastosowanie się do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów (art. 244 k.k.), na kary pozbawienia wolności – odpowiednio – roku i 6 miesięcy oraz 6 miesięcy; wymierzył oskarżonemu karę łączną w wysokości roku i 6 miesięcy, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat; orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych kat. „B” na okres 3 lat; na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz syna ofiary wypadku drogowego, K. R., obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w części przez zapłatę kwoty 15.000 zł, zaś na rzecz córki ofiary, B. M., kwotę 2000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Sąd Okręgowy w Ł., po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2016 r. apelacji obrońcy i pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych (w tej drugiej apelacji wytknięto m.in. brak orzeczenia na rzecz K. R. zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, mimo że wniosek w tym zakresie został zgłoszony), zmienił pierwszoinstancyjny wyrok przez skorygowanie opisu czynu, podwyższenie wymiaru orzeczonego zakazu do 6 lat i podwyższenie orzeczonej tytułem naprawienia szkody kwoty do 19.830 zł; w pozostałej części utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego złożył na niekorzyść skazanego w trybie art. 521 § 1 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżając wyrok w zakresie utrzymującym w mocy brak rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji wniosku K. R. o przyznanie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym odniesieniu się do zawartego w apelacji pełnomocnika zarzutu obrazy art. 46 § 1 k.k., poprzez nieuprawnione uznanie, że Sąd pierwszej instancji rozważał możliwość orzeczenia zadośćuczynienia na wniosek K. R. i na jego rzecz, a brak jego zasądzenia był wynikiem dokonania przez Sąd I instancji wykładni rzeczzonego przepisu prawa materialnego, w świetle którego zawarta w nim alternatywa zwykła „lub” pozwala na niezasądzenie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w sytuacji uwzględnienia

wniosku osoby uprawnionej w części dotyczącej naprawienia szkody, podczas gdy wniosek K. R. o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w rzeczywistości nie został rozpoznany, brak jest bowiem w wyroku rozstrzygnięcia w tym przedmiocie (tak pozytywnego, jak i negatywnego). W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w mocy brak rozpoznania wniosku K. R. o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Stanowisko skarżącego zyskało wsparcie obecnego na rozprawie kasacyjnej prokuratora Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w tym sensie, że zarzuty rażącej obrazę przepisów prawa w niej powołanych były co do istoty trafne; z tej racji wyrok Sądu *ad quem* w zaskarżonym zakresie nie mógł się ostać.

Na wstępie należało odnotować, że w niniejszej sprawie zastosowany został – zgodnie z regułą wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. – art. 46 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r.; określony w tym przepisie środek miał wówczas charakter penalno-kompensacyjny i w tej postaci był dla oskarżonego względniejszy.

W konkretnej sprawie uprawniony podmiot, syn ofiary wypadku komunikacyjnego, we właściwym czasie złożył wniosek o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Sąd pierwszej instancji odniósł się pozytywnie jedynie do żądania przyznania odszkodowania. Mimo wyraźnego zarzutu podniesionego w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, że postąpieniem wadliwym było zaniechanie orzeczenia na rzecz K. R. zadośćuczynienia, Sąd odwoławczy nie skorygował pierwszoinstancyjnego wyroku w postulowanym kierunku, wskazując, że posłużenie się przez ustawodawcę w art. 46 § 1 k.k. alternatywną „lub” oznacza zobowiązanie do jednoczesnego orzeczenia wobec sprawcy przestępstwa obowiązku naprawienia szkody majątkowej i niemajątkowej albo przynajmniej jednego z tych obowiązków.

Sąd Najwyższy wyraża zapatrywanie, że przy ferowaniu zaskarżonego wyroku doszło od rażąco błędnej interpretacji art. 46 § 1 k.k. Przepis ten wszak (w

brzmieniu zarówno przed, jak i po 1 lipca 2015 r.) nie tylko dopuszcza możliwość jednoczesnego orzeczenia wobec sprawcy obowiązku naprawienia szkody majątkowej i wynagrodzenia za szkodę niemajątkową w postaci zadośćuczynienia (zob. post. SN z 9 lipca 2013 r., II KK 161/13), ale i taki obowiązek kreuje w razie prawidłowego zgłoszenia odpowiednich roszczeń przez uprawniony podmiot, o ile rzecz jasna szkody obu rodzajów wystąpiły i nie zaistniały okoliczności wyłączające stosowanie w danym układzie tego środka.

Powinnością zatem Sądu Okręgowego w Ł. było – w związku z treścią apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – rozważyć, czy po stronie K. R. zaistniała z powodu śmierci ojca krzywda wymagająca zadośćuczynienia w celu złagodzenia cierpienia psychicznego i udzielenia mu pomocy w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji (art. 446 § 4 k.c.) oraz – w wypadku odpowiedzi twierdzącej – ustalić, jaką kwotą pieniężną owa krzywda winna zostać zrekompensowana, a następnie – na podstawie art. 46 § 1 k.k. – taką sumę na rzecz oskarżyciela posiłkowego orzec. Z obowiązku tego Sąd *ad quem* nie wywiązał się, prezentując w motywacyjnej części swojego wyroku oczywiście mylny pogląd o możliwości poprzestania *in concreto* na orzeczeniu na rzecz osoby uprawnionej tylko obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody majątkowej.

Dlatego Sąd Najwyższy, stwierdzając, że Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia prawa wskazanego w kasacji (art. 523 § 1 k.p.k.), orzekł jak w dyspozytywnej części wyroku (art. 537 § 2 k.p.k.). Zastosowana przez instancję kasacyjną formuła oznacza, że zaskarżony wyrok został uchylony w części utrzymującej w mocy brak w pierwszoinstancyjnym wyroku orzeczenia w przedmiocie zadośćuczynienia na rzecz K. R. i przekazany w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym.

W ponownym postępowaniu odwoławczym Sąd *ad quem* zobligowany będzie zastosować się do wskazówek i zapatrywań prawnych wyżej przedstawionych (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

r.g.